

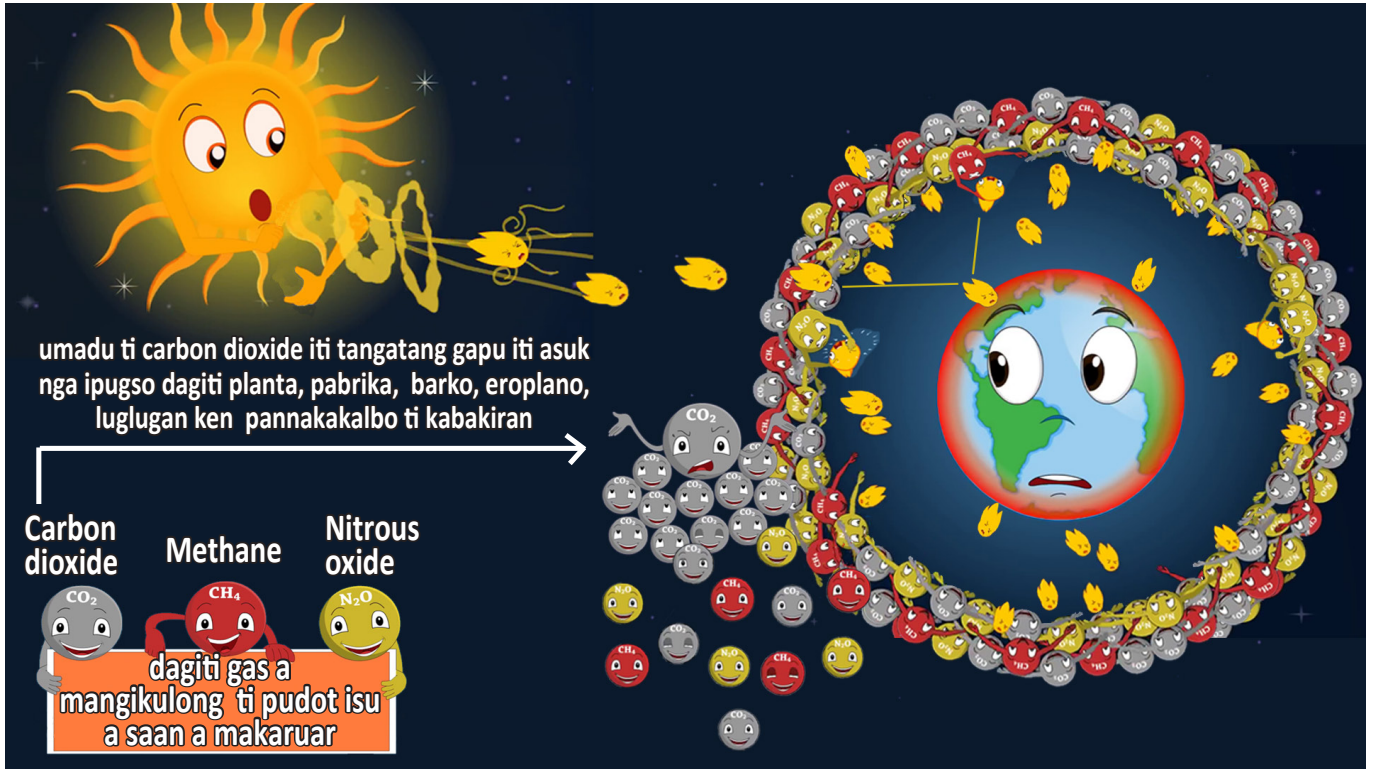
DANGADANG

Mayo 2021

Tawen 35 Bilang 4

P10.00

IPASA NO MABASA

NGP: PEKE A REFORESTATION

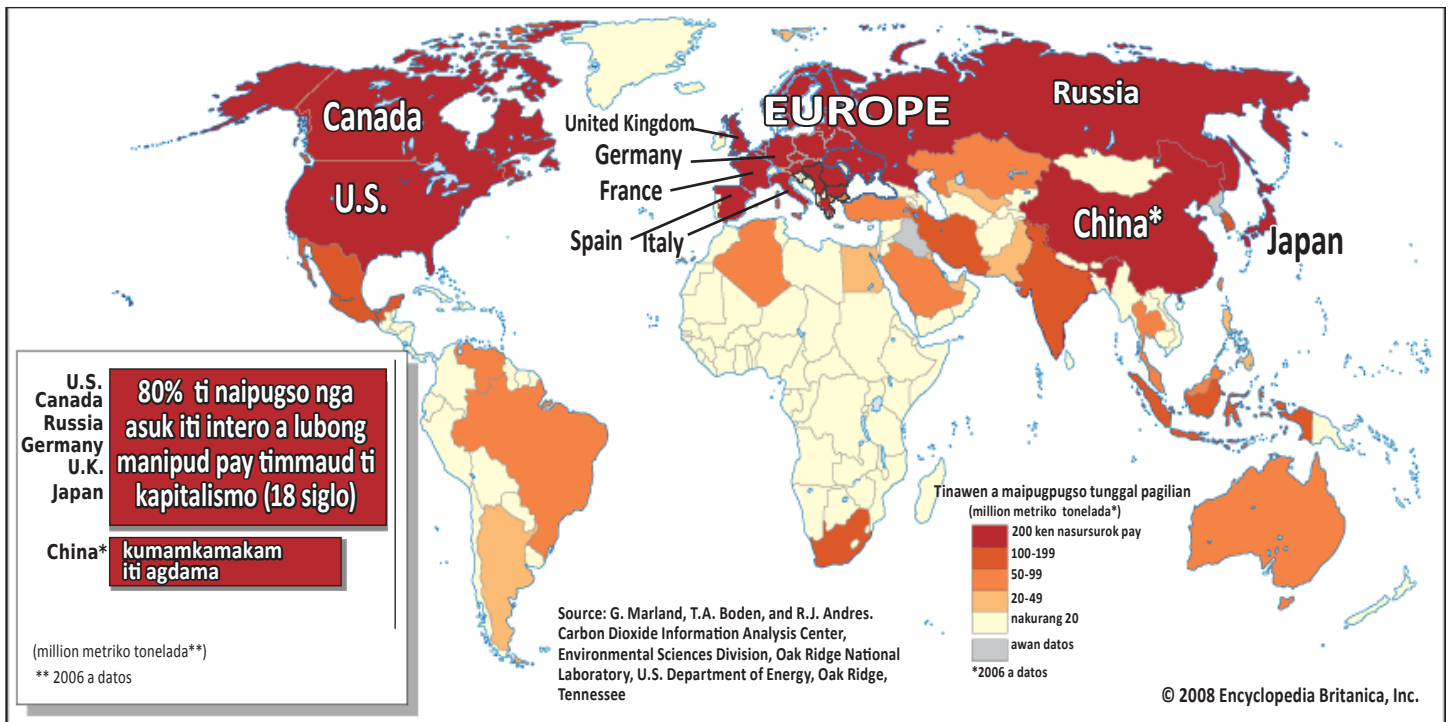
Greenhouse iti tangatang

Tunggal adda didigra a mapasamak, mangngeg tayo ti termino a *climate change* wenno panagbaliw ti klima iti lubong. Ti panagpudot ti lubong ti kalatakan a langa ti panagbaliw ti klima iti planeta tayo a resulta ti panagpuskol ti angin a nangbalkot iti sangalubongan. Nangibunga daytoy ti agbaliwbaliw a padron ti klima – umat-atiddog a tikag, napaut a panagtutudo, sobra a lamiis ken napipigsa a bagyo nga adda ti dakkel nga epekto iti inaldaw a pagbiagan ti umili. Bimmaba ti apit iti pagay, mais, ken dagiti dadduma a mula a taraon gapu iti El Niño (atiddog a tikag) ken La Niña (napaut a panagtutudo ken napipigsa a bagyo). Adu a biag, sanikua, pagbiagan ken komunidad ti dinadael dagiti didigra gapu iti panagbaliw ti klima.

Ti kinaagum dagiti kapitalista iti ganansya ken kinabaknang ti gapu iti pannakadadael ti aglawlaw ken atmospera (tangatang).

Tapno napartak a mapadur-as ti industrialisado a produksyon, ginamrud da dagiti natural a rekurso iti sangalubongan. Nareggaay dagiti banbantay a nagminasan da, nasabidongan dagiti karayan ken baybay a nangibellengan da kadagiti makasabidong a rugit, kinalbo da ti nalawa a paset dagiti kabakiran ken narugitan ti tangatang

gapu iti awan sarday a panagpugso ti nakaro nga asok a napnuan ti makasabidong a carbon dioxide nga aggapu kadagiti dadakkel a pabrika da. Ti pannakaurnong ti *carbon dioxide* ti makagapu iti panagpudot ti lubong (global warming) nga isu ti makagapu iti dadakkel a panagbalbaliw ti klima iti sangalubongan. Naggapu iti US, Europe ken Japan ti 80% iti kabuklan a maipugpugso a *carbon dioxide* iti intero a pakasaritaan. Ti US ti responsable iti panagpataud iti 28% ti carbon

dioxide iti atmospera tunggal tawen. Ti 0.6% nga aggapu iti Pilipinas ket maregmeg laeng no maikumpara iti iparparuar dagiti imperyalista a pagilian.

Saan a seryoso ti imperyalismo a risuten ti krisis iti aglawlaw. Tapno kaluban ken liklikan ti responsibilidad da, naputar ti nadumaduma nga iskema ken katulagan. Maysa ditoy ti Kyoto Protocol idi 1997 no sadinno a nagkaykaysaan ti 180 a pagilian a kissayan iti 5.2% ti patpatauden dagiti 38 a kababaknangan nga industriyalisado a pagilian a *carbon dioxide* nga aggapu kadagiti

pabrika. Ngem imbes a kissayan dagiti pabrika a nakaro a mangipugpugso ti *carbon dioxide*, babaen iti maawagan a Clean Development Mechanism ket bayadan da dagiti marigrigat a pagilian tapno agmula ti ad-adu a kayo a mangagsep iti parpartuatun da a *carbon dioxide*. Daytoy ti maawagan a *carbon trading*. Iti panagpamula ti kayo, rukoden da ti maagsep dagitoy a *carbon dioxide* ken isu ti bayadan da. Kaiyarig na daytoy a bayadan da ka tapno dalusam ti basura nga ibelleng da iti paraangam.

Gapu iti panangsurot na iti mandar dagiti

pabrika dagiti imperyalista a pagilian a mangpupuor ti fossil fuel

Open-pit a nagminasan ti Benguet Consolidated, Inc (BCI) iti Antamok, Itogon, Benguet

imperyalista, pinirmaan ti rehimen a US-Noynoy Aquino ti Executive Order 26 a nangbukel ti National Greening Program (EO#26-NGP) idi 2011. Panggep daytoy nga agmula ti 1.5 bilyon a kayo iti sakop ti 1.5 milyon nga ektarya iti lasud ti lima a tawen (2011-2016). Dua ti kategorya dagiti maipamula a kayo. Ti umuna ket dagiti kayo a para lako kas iti *gmelina*, *mahogany* ken *rubber tree* ken dagiti agbunga a kayo kas iti *citrus*, mangga, kape ken *cacao*. Ti maikadua ket dagiti nainsigudan a kayo a kas iti *narra* ken *lauan* a para met kadagiti maawagan a *protected area* (espesyal a luglugar a masalakniban kas kadagiti watershed ken dagiti adda naisangsangayan a mulmula, animal, wenno kinapintas a kas ti national park). Dimmanon iti nasurok ₱15.37 bilyon (₱3.47 bilyon idi 2012 iti uneg ti badyet ti DENR, ₱5.7 bilyon manipud iti national budget idi 2013, ₱6.2 bilyon idi 2014). Numanpay inbaga ti Commission on Audit a napaay ti NGP iti kabuklan, intultuloy latta ti rehimen a Duterte daytoy a programa, a nailatangan met ti ₱5.15 bilyon para iti 2020.

2012	2013	2014	2020
₱3.47 bilyon	₱5.7 bilyon	₱6.2 bilyon	₱5.15 bilyon

Peke ken korap ti NGP. Dakkel a kinaulbod ti ibagbaga na a panggep nga isubli dagiti bakir tapno lappedan ti *climate change*. Binukel da ti NGP ngem agtultuloy latta met ti panangitakder ken panangpaandar kadagiti proyekto ti imperyalista a manangagaw iti daga ken manangdadael iti aglawlaw kas iti panangitakder kadagiti *coal-fired power plants*, *large-scale mining* ken komersyal a panagtroso. Saan a nainkalintegan nga ipaspasa dagiti imperyalista ti responsibilidad da iti panagkissay kadagiti makasabidong nga angin kadagiti marigrigat a pagilian kas iti Pilipinas. Ti pondo ti NGP ket nagbalin a dakkel a pagkurakotan dagiti opisyal ti guberno iti nasyunal, DENR ken aginggana iti tukad barangay. Isunga saan a nakakaskasdaaw nga iti laksiid a saan a nagballigi daytoy iti nasurok lima a tawen iti panawen ti rehimen a US-Noynoy Aquino ket intultuloy a pinondoan ti rehimen a US-Duterte iti baro a nagan nga Enhanced National Greening Program (E-NGP). Nayon pay a peke a programa iti reforestation a pinondoan ti imperyalista a pagilian ken bangko ti Integrated Natural Resources and Environmental Management Project (INREMP). Iti Cordillera, sinaklaw daytoy ti 8 a watershed area iti 19 a munisipyo ti 4 a probinsya (Kalinga, Apayao, Mountain Province ken Ifugao).

Panangkalbo iti bakir ti Pilipinas

Iti Pilipinas, tinawen a makiskissayan ti kabakiran. Manipud iti 70% wenno agarup 21 milyon nga ektarya a kabakiran idi 1900s, nagbalin laengen a 25.7% idi 2010 daytoy wenno 7.6 milyon nga ektarya segun iti datos ti Food and Agriculture Organization. Iti intero a lubong, Pilipinas ti maikapito iti kapartakan a makalkalbo ti bakir na.

Ti panangkalbo ti bakir iti Cordillera ket kangrunaan nga inyaramid dagiti kumpanya ti minas idi panawen ti kolonyalismo nga Amerikano. Tapno susteniren ti kasapulan dagiti kumpanya ti minas iti kayo, naitakder dagiti kumpanya ti *logging* a kas iti Heald Lumber ken Kairuz Logging Corporation iti Benguet ken Mountain Province, a nangkalbo iti Bokod, Benguet inggana iti Sabangan, Mountain Province. Iti probinsya ti Benguet ken Mountain Province, palalo nga immingpis ti bakir gapu iti panagtroso para iti kasapulan dagiti dadakkel a kumpanya ti minas a nagrugi kadagiti umuna pay laeng a tawen ti 1900 ken nagtultuloy inggana 1990s.

Kimmaro ti nasaknap a panangkalbo iti bakir ti Amianan a Luzon idi tiempo ti diktadura a Marcos. Nalalawa a bakir iti Cordillera ken Sierra Madre ti sinaklaw dagiti konsesyon ti logging a tinengngel dagiti kroni ni Marcos. Iti Isabela, tengngel ti pamilya Dy ti panagtroso babaen kadagiti kumpanya na a Jones Logging Corp.,

Washington Lumber ken International Plywood. Iti Cordillera, nalawa ti panagtroso ti Taggat Industries iti Apayao a kukua ni Juan Ponce Enrile ken ti Cellophil Resources Corporation a kukua ni Herminio Disini a nangsaklaw iti Abra ken paset ti Mountain Province. Nasurok kagudua ti bakir kadagiti probinsya ti Abra ken Apayao ti nakalbo para iti panageksport ti troso. Malaksid dito, ti *logging* ti CRC ket nagresulta iti pannakaanud dagiti taltalon ken panagreggaay dagiti bantay iti Tineg ken Malibcong iti probinsya ti Abra. Kagiddan met ti pannakadadael ti kabakiran ti panagbassit ti pagtaudan dagiti danum.

Ti tuloy-tuloy a panaglaban ti umili ti nangiduron iti guberno a mangideklara ti *log ban* ken mangisardeng a mangted kadagiti Timber License Agreements. Sumagmamano kadagitoy a laban ti panangsuppiat ti umili iti panagserrek ti *logging concession* ti Araneta Group of Companies a nangsaklaw iti daya a Mountain Province ken Tanudan, Kalinga idi 1970s inggana 1980s ken ti panaglaban ti umili ti Abra iti CRC. Dakkel ti pinaset met ti panaglaban ti umili ken panangdusa ti New People's Army (NPA) iti Taggat Industries iti pannakaisardeng ti operasyon daytoy iti intero nga Apayao kadagiti maudi a tawen ti 1980s. Dagitoy a laban, kasta met ti pannakaisardeng ti operasyon ti panagminas ti Benguet Consolidated, Inc., ti maibilang kadagiti gapu ti panaglawa manen ti bakir ti Cordillera.

Log pond iti planta ti pagaramidan ti papel ti Cellophil Resources Company (CRC) iti Tayum, Abra

Panagpamula para iti Ganansya, Saan a Para iti Masa

Napateg ti bakir iti adu nga aspeto ti biag ti tao. Ti bakir ket maiyarig a bara ti sangalubongan ta isu ti mangagsep kadagiti makasabidong nga angin kangrunaan ti *carbon dioxide*. Iti Cordillera, maaywanan ti bakir ken pagraranudan ti umili dagiti natural a rekurso na daytoy. Daytoy ti pagalaan ti kayo a pagsungrod ken pangbalay, paganupan kadagiti atap nga animal, pagkalapan ti lames, pagalaan ti uway a panggalut ken malaga, paggapuan dagiti mulmula a makaagas, ken dadduma pay a produkto ti bakir. Nagbalin a paset ti panangsalaknib iti ansestral a daga ti panangtaripato iti bakir. Dagiti nainsigudan a sistema ti panangaywan ti bakir a kas iti batangan (panangaywan kadagiti pine forest) iti Mountain Province, muyong (panagmula ken panangaywan ti kayo a kukua ti clan) iti Ifugao, ken lapat (pana-panawen a panangideklara ti panangiparit nga aganup, agkalap ken agala ti uway tapno maikkan pay ti panawen nga umadu dagiti animal, lames, ken dadduma a produkto iti bakir) iti Abra ken Apayao ket ugali a naipasasa iti tunggal henerasyon.

Iti agdama, maikatlo ti Cordillera kadagiti rehiyon nga adda pay ti napuskol a kabakiran na a dumanon iti 644,504 nga ektarya, maisaruno kadagiti rehiyon ti Cagayan Valley ken Rehiyon 4-B wenno MIMAROPA. Ti puon dagiti kayo nga adda kadagitoy a bakir ti agpatpataud ti natural a danum nga agturong kadagiti karayan. Iti Cordillera a masarakan ti puon dagiti dadakkel a sistema ti karayan nga agayus met laeng kadagiti kabangibang a rehiyon ti Ilocos, Cagayan Valley ken Central Luzon.

Kayo kas tagilako

Saan nga ibilbilang ti reaksyunaryo a gubyrno ti bakir kas pasetti biag ti tao a rumbeng nga aywanan, no di paggamngaman ti rekurso a pagganansyaan. Idi pinirmaan ni Noynoy Aquino ti EO # 26 - NGP idi 2011, ti depensa ti dati a DENR Secretary Ramon Paje ket *“Kadagiti bakir a partuaten tayo, apay nga agmula tayo ti banag a ti panagdakkel na ket dumanon iti 100 a tawen? Isunga agpili tayo kadagiti species ti kayo a dumakkel iti 10 a tawen tapno maala dagiti tattao ti puonan da.”*¹ Kayat na a saoen, saan a panangpapuskol ti bakir ti adda iti likudan ti NGP no di agbalin a pagganansyaan dagiti kontraktor ken kapitalista a kumpanya a partner ti DENR.

Ti panagpamula kadagiti kayo a napardas a dumakkel ket nakaturong iti panangsungbat iti kasapulan ti merkado para iti kayo ken dadduma a produkto ti bakir a mai-export. *Timber* ti maysa

kadagiti kangrunaan nga *export* ti pagilian. Idi 2013, dimmanon iti US \$2,495 milyon ti balor ti naieksport a 1,221 cubic meters ti troso, bayat a ti 74,132 cubic meters ti lumber met ket naggatad ti US \$74,132 milyon. Dagiti kangrunaan a gumatgatang ti eksport ti Pilipinas a kayo ket ti US, Japan, China ken Singapore.² Segun iti Hari-bon Foundation idi 1990, manipud 1972 inggana 1988 a kapigsaan ti logging, nakaganansya ti 470 a *logging concessions* ti kadagupan a \$42.85 bilyon (\$2.65 bilyon tunggal tawen) iti panangkalbo ti 8.57 milyon nga ektarya ti kabakiran ti Pilipinas. Iti presyo a ₱2,800 tunggal metro kubiko ti troso, ₱30 laeng ti mapan iti gubyrno.³

¹ Rappler: *Rethinking the National Greening Program*

² Philippine Forests Facts and Figures, 2013

³ PCIJ - Rape of the Forests: *Nation Committing Ecological Suicide*

Saan nga agpayso a solusyon ti NGP iti pannakakalbo dagiti bakir gapu ta sipapalubos latta ti gubyrno iti komersyal a panagtroso iti laksid ti naideklara a *logging ban*. Manipud iti pannakaited dagiti Timber License Agreements (TLA) idi panawen ni Marcos, agtultuloy latta ti nadumaduma a katulagan kadagiti pribado a negosyante ken kumpanya para iti nasaknap a panag-logging. Inggana iti agdama, ti komersyal a panagtroso ken ti dadakkel a panagminas ket mangkalkalbo iti rinibribu nga ektarya ti bakir tunggal tawen. Iti maysa a panagadal ti Kalikasan-People's Network for the Environment idi 2011, agarup 157,400 nga ektarya ti kakaykayuan iti pagilian ti mapukpukaw tunggal tawen gapu iti komersyal a panagtroso.⁴

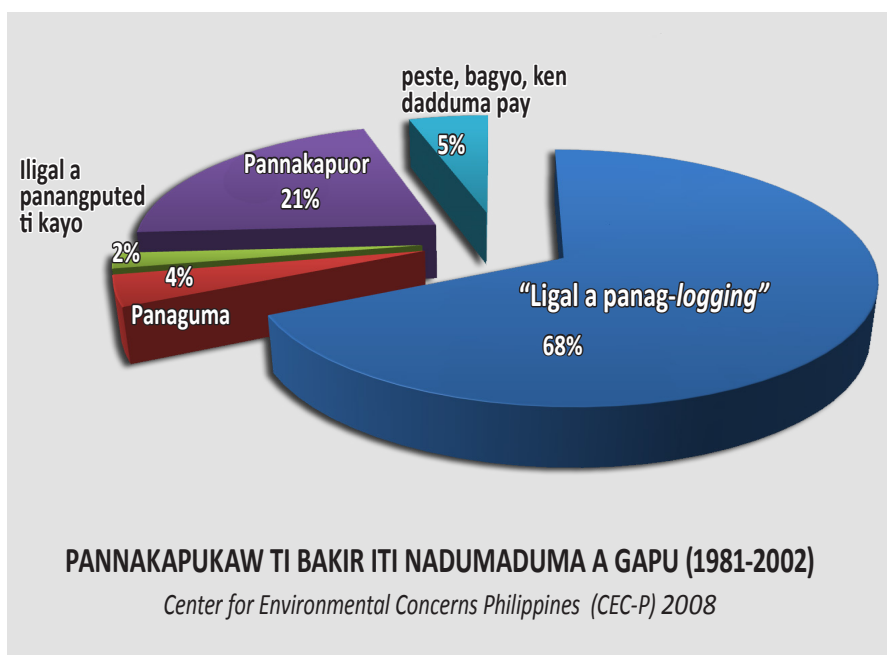
Ti wagas ti panangitakder kadagiti *tree nurseries* ken *plantations* ti NGP ket mangdisturbo iti natural a balanse ti ekolohiya ken ti daga. Iti adu a kapadasan, kaaduan kadagiti *seedlings* nga inted ti DENR ket natay ti nasurok 90% kadagiti naimula gapu ta saan a nainsigudan dagitoy a klase ti kayo iti kadagaan ti lugar. Napardas a dumakkel dagiti *cash crop trees* a kas iti *gmelina* ken *mahogany* gaputa narawet dagitoy iti danum bayat a dumakdakkell. Saan met laeng a makatengngel ti danum ti ramut dagitoy. Kadagiti disso a namulaan ti *gmelina*, maawan dagiti ubbog (lumned ti danum) ken agkurang ti padanum para iti talon. Iti

kastoy, uray dagiti saan a nagmula ket apektado gapu ta saan da metten a makatalon. Awan met laeng ti dadduma a kayo ken ruot a dumakkel iti sirok ken abay dagitoy. Saan a makalapped iti panaggedday ti daga ken saan a natibker dagitoy a kayo a mangsarapa iti saplit dagiti bagyo. Iti kapadasan dagiti mannalon a matay dagiti animal a makapangan ti bunga daytoy ken masabidongan ti danum a pakatayan met dagiti lames ken dadduma pay. Nabangsit pay ti aglawlaw daytoy no aglungsot dagiti bunga na ken ti kakaruan ket narigat a matay ti kayo uray pukanen ken puoran.

Babaen iti programa a Public-Private Partnership, ti kaykayo nga imula ken aywanan ti umili iti uneg ti NGP ket maipaima kadagiti pribado a kumpanya. Iti innem a barangay ti Pasil, Kalinga, kontrataen ti Rocky Mountain Coffee ti plantasyon dagiti naipamula a kape. Iti Quirino, ginandat ti DENR ken ti kapartner na a Nestle a gamgamen ti 71 ektarya a daga dagiti mannalon babaen iti saan a panangpakaammo a panagmula ti kape ken *gmelina*. Idi 2014, inpaima ti DENR iti Felix Manalo Foundation ti 500 ektarya a daga iti Echague, Isabela tapno pagbalinen a plantasyon ti citrus. Iti Alcala, Cagayan, 7,000 nga ektarya ti plantasyon ti *rubber tree* ti sinaklaw ti NGP.

Saan nga agpayso a dagiti aktibidad iti ekonomiya ti umili a kas iti panaguma ti makagapu iti pannakakalbo dagiti bakir ken pannakadadael ti aglawlaw ken atmospera. No maikumpara iti panaguma nga ar-aramiden ti umili, adayo a naparpardas ken nalawlawa ti panangkalbo dagiti dadakkel a kumpanya ti logging iti bakir. Iti las-ud ti mano a siglo nga agbibig dagiti mannalon iti kabambantayan, naadal dan no kasano dagiti wagas ti panaguma a saan a makadadael iti aglawlaw. Kalpasan a makaapit iti uma, maikkan ti panawen nga aginana ti daga iti las-ud ti lima inggana pito a tawen, ken mamulaan ti dadduma a klase ti mula a taraon kas iti saba ken natnateng. Kadagiti saanen a masublian nga uma ket natural nga agtubo manen dagiti kaykayo.

⁴ Logged Out: *The Crisis of Philippine Forest Policy*

Panangagaw ti rekurso ken daga

Saan a bigbigbigen ti estado ti karbengan dagiti nailian a minorya iti Cordillera iti ansestral a daga. Ti panangideklara iti nalawa a paset ti Cordillera kas *national parks, wildlife sanctuary, watershed reserves* ken *protected areas* ket mangibatbati laeng ti bassit a daga a mabalin a pagbiagan ti umili. Iti panagserrek ti NGP, ti nabatbati a bassit a daga a sigud a pagtalonan ken pagmulaan da ket maagaw pay gapu ta maideklara a *protected area* no mamulaan kadagiti kayo nga ipamula ti NGP. Inuulbod ti rason nga ideklara ti maysa a lugar kas *protected area* tapno maprotektaran ti *watershed* gapu ta saan a dinadael ti umili ti bakir ken daga uray no mano gasut a tawen a nagum-uma, nagtaltalon ken nagbarbarkis da. Ipaidam da iti umili nga usaren ti daga para iti pagbiagan ngem ilukat da met daytoy iti panagserrek dagiti proyekto a kas iti dadakkel a dam ken minas, nga awan panangisakit na uray no malemmes dagiti komunidad ken margaay dagiti bambantay.

“Agpamula ti DENR ti kayo, kalpasan a maimula ket tagikuaen da metten. Iparit da payen nga ag-uma kami,” daytoy ti sinnaay ti adu a mannalon iti adu a paset ti Cordillera. Kastoy ti maysa kadagiti riri ti umili kadagiti lugar a nakaipatungpalan ti nasao a programa ti gubyrno iti panagpamula ti kayo. Kas pangarigan iti dua a barangay ti Conner, Apayao nga addaan ti dagup a 35,000 nga ektarya ti daga, inkeddeng ti DENR ti nasurok 10,000 nga ektarya wenno 28% ti daga a sigud a pagumaan ti umili kas *watershed area* ken maikkan ti muhon. No maideklara daytoy, maparitan ti umili nga aguma ken agtalon ket bisin ken rigat ti lak-amen da.

Manipud kadagiti 21 a munisipyo ti Abra a pimmauneg iti NGP, nalimitaran ti aktibidad dagiti umili a makaapektar ti pagbiagan da. Saan dan a nawaya a mangtaripato ken mangusar ti aglawlaw da ta kasapulan da a suruten ti pinirmaan da a MOA. Kadagiti munisipyo ti Lagangilang

ken Bucay, inaladan ti DENR ti nalawa nga erya a naipauneg iti NGP. Adda dagiti naitudo a Bantay Gubat a mangidandanon ti *report* iti opisina ti DENR ti aniaman a mapaspasamak iti lugar ken mangbantay no adda agpukan ti kayo, aganup ken agmula ti taraon kadagiti lugar a nagmulaan ti NGP. Iti munisipyo ti Malibcong, minulta ti DENR dagiti opisyal ti barangay gapu ta nagputed da ti kayo a mausar iti barangay hall. Kinumpiskar met laeng ti DENR ti nasurok 300 a pidaso ti tabla a para koma iti eskuelaan. Adu pay ti indibidwal a mannalon ti namulta gapu iti panagpukan da ti kayo uray pangsungrod laeng. Iti munisipyo ti Sallapadan, agbabawi dagiti masa a nangipalubos iti NGP gapu ta maparitan da metten nga agtalon ken aguma iti saklaw ti nagmulaan dagiti *seedlings*, kas iti boundary ti Sallapadan ken Daguioman.

Iti dadduma a barangay ti Balbalan, Kalinga ken Conner, Apayao a simrek iti nasao a proyekto, maparitan ti umili nga agkayo kadagiti paset ti daga da a naipauneg ti NGP. Kasapulan a mangala da ti permit ken agbayad iti barangay ken DENR ken ipakada iti Bantay Gubat no sadino a disso ti pagragadian da ti kayo, uray bukod da a mula ken daga. Ti sinnoman nga agragadi ti kayo a saan a naipakada ket mamulta ti P50,000 ken makumpiskar ti *chainsaw* na. No alaen ti puon ti kayo a natumba gapu iti bagyo, kasapulan nga ibaga no sadino a banda ti nagpukanan ken i-video tapno mai-check ti Bantay Gubat.

Gmelina

Agpataud pay ti risiris ken saan a pagkikinnawatan ti umili ti panagserrek ti NGP. Iti Lacub, Abra ken Kabugao, Apayao, uray ti daga ti dadduma a pamilya ket awan pakaammo a mulaan dagiti tao a nakikontrata ken tao ti DENR kadagiti *seedlings*.

Adayo a saan nga umanay ti nagbassitan a gatad a maawat no maikumpara iti balor a patauden ti daga a maagaw no maipatungpal ti NGP. Ti aktwal a mait-ited a bayad iti panagmula ket nakababbaba no maikumpara iti gatad a nailanad iti kontrata. Iti Tubo, Abra ken Besao, Mountain Province, dakkell ti kissay iti gatad a naibayad kadagiti nagmula. Ti nailanad iti kontrata ket ₱12 ti gatad ti tunggal *seedling* ngem ti aktwal a naawat dagiti nagmula ket ₱5.00-9.00 laeng. Kastoy met laeng ti pasamak iti Malibcong ken Lacub iti Abra no sadino ket ₱2.50-3.00 laeng ti bayad iti tunggal *seedling*. Nakaro pay iti dadduma ta maregmeg a piso laeng ti bayad iti tunggal *seedling*.

Iti probinsya ti Isabela ken Quirino, inusar ti guberno a rason ti NGP tapno papanawen dagiti mannalon ken nailian a minoritya iti mano ribu nga ektarya ti daga a pagnanaedan ken suksukayen da tapno ited kadagiti kasosyo dagiti empleyado ti DENR nga Amerikano idi 2016. Iti tallo a barangay pay laeng ti San Mariano, Isabela, mapapanaw dagiti mannalon ken nailian a minoritya a Kalinga ken Ifugao iti 1,000 ektarya a daga a sakop ti NGP kasta met iti 500 ektarya a sinaklaw ti NGP

Mahogany

iti uppat a barangay iti Diffun, Quirino. Dagiti inkari ti DENR a sueldo ti agmula ken permiso nga agkayo ket saan a natungpal. Maparitan da nga agmula ti kayo ken agmula iti daga da a naipauneg ti kontrata. Tapno gamgamen ti plantasyon iti Quirino, nagala ni Butch Marsan a tao ti DENR ti montero (forest guard) nga agbantay ken mangbutbuteng iti umili a manggandat a subliyen ti daga da.

Tapno piliten ti umili nga umannugot iti NGP, inusar ti DENR ken dagiti opisyal ti guberno ti militar a sumrek ken agoperasyon kadagiti target da a barangay. Iti dua a barangay iti San Mariano, Isabela idi 2014, nairussuat dagiti operasyon militar bayat nga isursurbey ti DENR ti daga. Iti komunidad dagiti Aeta iti Central Luzon, maitaktakder dagiti kampo militar ken mangirussuat da kadagiti operasyon a pangkombat tapno iharas dagiti mannalon ken puersaen ida a mangpalubos iti NGP. Iti agkabangibang a munisipyo ti Mangatarem, Pangasinan ken San Clemente, Tarlac, tuloy-tuloy nga iharharas

ken butbutngen ti militar dagiti mannalon ken Aeta a nainget a sumupsuppiat iti NGP. Tininnagan da pay ti bomba ti paset ti maysa a barangay iti Mangatarem idi Nobyembre 2020. Pinagbalin da a kriminal a kaso ti panaguma isunga puoran da ti uma ken kumpiskaren da ti apit. Paritan da met laeng ti umili nga agala ti uway.

Agtultuloy a labanan ti NGP

Tapno malappedan ti panagkaro ti *climate change*, kasapulan a gibusan ti malakolonyal ken malapyudal a sistema nga iturturayan ti imperyalismo. Rumbeng a labanan ken gibusan ti kapitalista a wagas ti produksyon a mangdadael iti aglawlaw ken mangagaw iti daga ken pagbiagan ti umili. Iti kastoy, rumbeng laeng a labanan dagiti palso, manangagaw ken mananggundaway a proyekto a kas iti NGP. Tapno labanan dagitoy a manangagaw ken makadadael a programa kasapulan ti nagtitimpuyog a panagtignay ti umili tapno ibutaktak, suppiaten ken saan nga awaten dagitoy kadagiti komunidad tayo. Kasapulan a maigiddan daytoy iti panangpapigsa ti armado a pannakidangadang tapno salakniban ti pagbiagan, daga ken rekurso laban iti

panagserrek dagiti proyekto a mangdadael iti aglawlaw.

Ti panangsalaknib ken panangaywan iti aglawlaw ket naipauneg iti kabuklan a programa ti demokratiko a rebolusyon ti umili. Nailanad dagitoy a programa iti borador ti Comprehensive Agreement on Socio-Economic Reforms (CASER) nga indatag ti National Democratic Front of the Philippines (NDFP) iti tongtongan ti kappia iti Gubyerno ti Republika ti Pilipinas (GRP). Isunga bayat a mairusrussuat ti nailian-demokratiko a rebolusyon iti agdama, daytoy ti mangtartarabay kadagiti yunit ti NPA ken dagiti rebolusyonaryo nga organisasyon ti umili iti panangbukel kadagiti programa ken annuroten iti panangsalaknib ti aglawlaw.

Sumagmamano kadagiti probisyon ti CASER maipanggep iti proteksyon ti aglawlaw, rehabilitasyon ken kumpensasyon:

1. Iti paset ti Panagaywan ken Rehabilitasyon ti Aglawlaw:
  - a. Ti rehabilitasyon ken panangpadur-as iti natural a rekurso ket maipatungpal. (Artikulo 3, Seksyon 4)
  - b. Adda ti nailian a plano ken programa a maipatungpal tapno padur-asen ti kabaelan ken kapasidad ti umili ken dagiti komunidad nga umannatop iti dagus ken pangmabayagan nga epekto ti panagbaliw ti klima. Tapno mapabassit ti panagpartuat ti *carbon*, dagiti aktibidad iti mineral, enerhiya ken agrikultura ket mangusar kadagiti sustainable ken saan a makadadael iti klima a wagas. (Artikulo 3, Seksyon 8)
  - k. Dagiti aramid a makadadael iti aglawlaw babaen iti awan panangi-kaskaso a panangdadael ken panang-patag iti daga, *open-pit mining* ken *quarrying*, *large-scale* a reklamasyon, *monocrop production* a para iti eksport ket maiparit (Artikulo 4, Seksyon 1);
  - d. Ti panagtroso para iti eksport ket maiparit. Mapalubosan ti kontrolado a komersyal a panagtroso para iti lokal a kasapulan. (Artikulo 4, Seksyon 2)
  - e. Dagiti planta ti kuryente ken dadduma pay a proyekto iti impraistraktura kas iti *hydroelectric dams* ket ikonsidera na ti epekto iti aglawlaw ken maliklikan ti panangpapanaw lalo kadagiti mannalon ken nailian a minorya. (Artikulo 4, Seksyon 5)
  - g. Maiparit ti panagminas kadagiti lugar a napateg iti aglawlaw kas iti babassit nga isla ken igid ti baybay, bakir ken dagiti *watershed*. Ti panangibelleng ti rugit ti minas kadagiti karayan ken baybay ket maiparit met laeng. (Artikulo 5, Seksyon 2);
2. Iti paset ti Panangbigbig kadagiti Anestral a Daga ken Teritoryo Dagiti Nailian a Minorya:

Mairehabilitisa dagiti nakalbo, naminas ken nadadael ti aglawlaw na a lugar. (Artikulo 2, Seksyon 5)

Iti agdama, dagiti sumaganad ti rumbeng nga aramiden tapno malabanan ti NGP:

1. Saan tayo nga ipalubos nga agawen ti NGP ti daga ken iparit ti pagbiagan tayo. Saan a ti NGP ti sungbat iti kinarigat ti umili no di ti panagsanggir iti bukod tayo a pigsa tapno sungbatan dagiti kasapulan ken ilaban ti pannakaipatungpal ti pudno a reporma ti daga. Ad-adda a pakaroen ti NGP ti kinarigat ti biag ken umili ken saan a solusyon daytoy iti *climate change*.
2. Isaknap ti kaammuan kasilpo iti NGP ken apay a rumbeng a labanan daytoy. Usaren daytoy a pagiwarnak kas tarabay tapno mapauneg ken maipangato ti kaammoan ti umili.
3. Pairutan ken palawaen ti panagkaykaysa ti umili iti komunidad ken kadagiti kabangibang a baryo tapno salakniban ti kabakiran ken usaren daytoy tapno sungbatan ti kasapulan iti produksyon ti taraon. Itakder ti organisasyon ti umili iti mismo a komunidad, agkakabangibang a baryo inggana iti agkakabangibang a munisipyo a saklawen ti nasao a programa.
4. Irussuat ti nadumaduma a managparnuay a porma ken wagas ti panaglaban. Kasayaatan nga iti umuna pay laeng a tukad ti panagserrek ti NGP ket saanen a palubosan ti umili daytoy.
5. Ibutaktak ti nadumaduma a wagas ti DENR a manggudua-gudua ken mangpakapsut iti panagsuppiat ti umili iti daytoy a proyekto.
6. Kadagiti lugar a nakaserreken ti NGP, risuten dagiti problema nga inbunga daytoy ken saan nga ipalubos a maburak ti panagkaykaysa ti umili gapu iti daytoy a proyekto.
7. Saan nga agpaallilaw kadagiti karkari ti gubyrno ken DENR kas iti tangdan ken pasuksok, trabaho, ken pondo. Karkaro ta pansamantala laeng daytoy a panggedan.
8. Pagsaganaan ken labanan ti panangbutbuteng ken pananglipit ti militar ken pulis iti umili.
9. Pasingkedan dagiti nainsigudan a sistema ti panangaywan ti aglawlaw kas iti lapat, batangan, muyong ken dadduma pay.
10. Papigsaen ti produksyon ti taraon.
11. Isilpo ti panaglaban iti NGP iti dadduma pay a laban kontra iti panagserrek dagiti proyekto a kas iti dadakkel a pagminasan, dam ken *logging*. Buklen ti panagkaykaysa ti intero nga umili ken nadumaduma a sektor para iti daytoy.
12. Rumbeng nga itandudo ti armado a panaglaban kas kangrunaan a wagas ti panaglaban. Sumampa iti NPA, ti pudno a soldados ti umili a katinnulong ti umili iti panagsalaknib iti daga, pagbiagan ken biag! ✊

